

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1939.

Första kammaren.

Nr 17.

Söndagen den 12 mars.

Kammaren sammanträdde kl. 8 e. m.

Herr statsrådet *Quensel* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 23, angående ratifikation av protokollet den 30 september 1938 rörande ändringar i Nationernas förbunds akt;

nr 89, med förslag till lag angående ändring i lagen den 22 juni 1928 (nr 302) om vissa av landsting eller kommun drivna sjukhus;

nr 121, angående ersättning i vissa fall i anledning av ådragna yrkessjukdomar;

nr 146, med förslag till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 16 maj 1930 (nr 139) om vissa inskränkningar beträffande tiden för förläggande av bageri- och konditoriarbete m. m.;

nr 151, angående ersättning till kommunerna för mistad kommunal progressivskatt;

nr 152, angående ändrade grunder för lämnande av ersättning av statsmedel för taxeringsarbete i Stockholms stad;

nr 153, med förslag till stat för statens allmänna fastighetsfond för budgetåret 1939/40 m. m.;

nr 155, angående befrielse från viss betalningsskyldighet på grund av statsbidrag till ett avdiktningföretag inom Stensele socken av Västerbottens län, m. m.;

nr 156, angående anslag till om- och nybyggnadsarbeten vid dövstumskolorna;

nr 157, angående understöd åt verkstadsskolor för viss arbetslös ungdom samt stipendier åt elever vid dylika skolor;

nr 158, angående vissa anslag till ersättning till statens domäners fond för upplåten mark, m. m.;

nr 159, angående försäljning av den s. k. Gripsholmsjorden i Nyköping;

nr 160, med förslag till förordning med vissa bestämmelser angående utrotande av berberis inom nationalparker och såsom naturminnesmärken fridlysta områden;

nr 161, angående försäljning av vissa allmänna arvsfonden tillfallna fastigheter;

nr 162, angående efterskänkande av viss del av kronan tillfallet danaarv efter Annika Hansson, född Christoffersdotter, från Blomskogs socken;

nr 163, angående inrättande av en försöksgård å sandjord i Kristianstads län;

nr 164, angående avlöningsförmåner för personal vid Borås—Jönköpings järnväg, som vid järnvägens införlivande med statens järnvägar övergår i nämnda järnvägars tjänst;

nr 165, angående godkännande av ett i London den 21 december 1938 undertecknat avtal mellan Danmark, Finland, Förenade Konungariket Storbritannien och Nordirland, Norge samt Sverige angående begränsning av flottrustningar och utväxling av upplysningar om byggnad av krigsfartyg;

- nr 166, med förslag till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 14 juni 1907 (nr 36 s. 1) om nyttjanderätt till fast egendom, m. m.;
- nr 167, med förslag till lag om ändrad lydelse av 8 kap. 3 § rättegångsbalken, m. m.;
- nr 168, angående förberedande åtgärder för inrättande av en hovrätt för Västra Sverige;
- nr 169, angående ytterligare statsunderstöd till Norrbottens läns hushållningssällskap för inrättande av lantbruksskola;
- nr 170, angående anslag till undersökning rörande vissa vattenregleringsföretag, m. m.;
- nr 171, angående försäljning av mark från vissa kronoegendomar m. m.;
- nr 172, angående anslag för Helgeåns reglering m. m.;
- nr 173, angående anslag till avlöningar m. m. vid navigationskolorna;
- nr 174, angående iordningställande av vissa kolonat i Norrbottens län, att upplåtas till lappar, m. m.;
- nr 175, med förslag till förordning om ändrad lydelse av 18 § 3 mom. och 30 § 3 mom. förordningen den 11 juni 1926 (nr 207) angående tillverkning och beskattning av brännvin;
- nr 176, angående provisoriska avlöningsbestämmelser under budgetåret 1939/40 för vissa kommunanställda lärare m. fl.;
- nr 177, angående statsbidrag till inrättande av pensionärshem;
- nr 178, angående anslag till statliga och kommunala beredskapsarbeten m. m.;
- nr 179, angående anslag till statens arbetslöshetskommission ävensom till reservarbeten och kontantunderstödsverksamhet m. m.;
- nr 180, angående anvisande av medel för beredande av ersättning för vissa förskingrade förmyndarmedel;
- nr 181, angående förstärkning av andra huvudtitelns anslag till kommittéer och utredningar genom sakkunniga och anslag till extra utgifter;
- nr 182, med förslag till förordning om skyddskoppympling m. m.;
- nr 183, angående anslag till förvärv av Skåne—Smålands järnväg;
- nr 184, angående redovisningen av vissa av försvarsväsendet, tullverket och lotsverket disponerade fastigheter m. m.;
- nr 185, angående låneunderstöd för innehavaren av Ericsbergs fideikommiss;
- nr 186, angående överenskommelser med universitetets i Uppsala pensionsinrättning för tjänstemäns änkor och barn, vaktbetjäningens vid Uppsala universitet pensionsinrättning för änkor och barn samt pensionsinrättningen för änkor och barn efter befattningshavare vid universitetet i Lund om övertagande av dessa pensionsinrättningars rörelse, m. m.;
- nr 187, angående överflyttning på övergångsstat av viss personal vid domänverket m. m.;
- nr 188, angående anslag till förbättrad bostadsförsörjning för lantarbetare m. m.;
- nr 189, med förslag till lag om ändring i vissa delar av lagen den 30 juni 1916 (nr 312) angående ansvarighet för skada i följd av automobiltrafik, m. m.;
- nr 190, angående anslagsmedel till nybyggnad för ammunitionsfabriken;
- nr 191, angående försäljning av viss kronan tillhörig mark i Skillingaryds municipalsamhälle;
- nr 192, angående anvisande av medel till återuppförande av ett presshus vid ammunitionsfabrikens etablissement å Marieberg;
- nr 193, angående understöd åt furiren vid Jämtlands flygflottilj Sture Gårdins änka Asta Evelina Gärden, född Falk;

- nr 194, angående pension åt vissa i statens tjänst anställda personer;
- nr 195, angående delaktighet i statens pensionsanstalt för överläkare och sjukgymnaster vid de till pensionsstyrelsen anslutna kuranstalterna;
- nr 196, angående delaktighet i statens pensionsanstalt för ordinarie lärare vid vävskolan i Borås;
- nr 197, angående ytterligare anslag till vissa byggnadsarbeten vid statens växtskyddsanstalts filial i Alnarp;
- nr 198, angående trafikering av Falkenbergs järnväg;
- nr 199, angående anslag till uppförande av nybyggnad för en statens sjukköterskeskola;
- nr 200, angående lönereglering för provinsialläkare och distriktsveterinärer;
- nr 201, angående avstående i vissa fall av allmänna arvsfondens rätt till arv;
- nr 202, angående anslag till arbetsrådet för budgetåret 1939/40;
- nr 203, angående understöd åt efterlevande till vissa i statens tjänst anställda personer m. m.;
- nr 204, angående vissa den statsunderstödda vattenavlednings- och avdikiningsverksamheten berörande frågor;
- nr 205, angående anslag till veterinärstaten;
- nr 207, angående åtgärder för enhetliggörande av det svenska järnvägsnätet;
- nr 208, med förslag till förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 19 november 1914 (nr 383) angående stämpelavgiften, m. m.;
- nr 209, angående anslag till nybyggnad för statens veterinärbakteriologiska anstalt;
- nr 210, angående anslag till ortnamnskommissionen m. m.;
- nr 211, angående anslag till avlöningar vid de allmänna läroverken m. m.;
- nr 212, angående statsbidrag till enskilda vägar;
- nr 213, angående försäljning av vissa kronan tillhöriga områden inom Bergkvara municipalsamhälle;
- nr 214, med förslag till lag om upphävande av 1 § andra stycket lagen den 7 juni 1934 (nr 247) om straff för vissa brott vid förande av motorfordon;
- nr 216, angående anvisande av medel för avbetalning å statslån till vissa torrläggningsföretag;
- nr 217, angående lönereglering för ordinarie tjänstemän vid de allmänna läroverken m. fl. statliga undervisningsanstalter;
- nr 219, angående delaktighet i statens pensionsanstalt för viss personal hos vägdistrikten;
- nr 220, angående anslag till bidrag till vägunderhållet på landet m. m.;
- nr 221, angående förstärkning av lantförsvarets och sjöförsvarets expensanslag;
- nr 222, angående omorganisation av statens skogsförsöksanstalt;
- nr 223, angående ändrad lydelse av 35 § civila avlöningsreglementet den 4 januari 1939 (nr 8);
- nr 224, angående vissa särskilda grunder för lönetursberäkning för ordinarie lärare i övningsämne vid det statliga undervisningsväsendet;
- nr 225, med förslag till förordning om ändring i vissa delar av motorfordonsförordningen den 23 oktober 1936 (nr 561) m. m.; samt
- nr 226, angående statsunderstöd till Kågedalens kalkbruksförening u. p. a. för utförande av en kalkbruksanläggning.

Justerades protokollen för den 4 och den 7 innevarande månad.

Anmäldes och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 94, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under tionde huvudtiteln gjorda framställning om anslag till säkerhetsanstalter för sjöfarten.

Anmäldes och godkändes andra lagutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 95, i anledning av väckta motioner om förnyad utredning angående utvidgad försäkring mot olycksfall i arbete; och

nr 96, i anledning av väckt motion angående införande av olycksfallsförsäkring för innehavare av offentliga förtroendeuppdrag.

Anmäldes och godkändes jordbruksutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 101, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående statsbidrag för undersökning rörande reglering av Alsterån;

nr 102, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare statslån till förhöjning av vissa arbetarsmåbrukslån;

nr 103, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anvisande av medel för avbetalning å statslån till vissa torrlägningsföretag;

nr 104, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående rätt för laboratorn S. V. Runnström att för löneklassplacering tillgodoräkna viss tjänstgöring;

nr 105, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående disponerande av avkastningen av statens hästavefsfond;

nr 106, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anvisande av medel för avbetalning å statslån till vissa torrlägningsföretag;

nr 107, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående placering i lönehänseende av kronojägaren J. F. Lindberg; samt

nr 108, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående avskrivning av räntor å köpeskillingen för viss försäljningslott från Näs kungsgård i Kopparbergs län.

Anmäldes och godkändes konstitutionsutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 109, till Konungen i anledning av väckta motioner om utsträckt tillämpning av det representativa systemet enligt lagen om församlingsstyrelse.

Anmäldes och godkändes bevillningsutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 110, till Konungen i anledning av väckt motion om viss ändring i 11 § förordningen om automobils katt.

Anmäldes och godkändes första lagutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 113, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 16 februari 1934 (nr 19) om fullgörande i vissa fall av betalningsskyldighet i förhållande till utlandet m. m.; och

nr 114, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 8 § förordningen den 16 maj 1884 (nr 25) angående patent.

Upplästes en till kammaren inkommen ansökning, som jämte därvid fogat läkarintyg var så lydande:

Till riksdagens första kammare.

Under hänvisning till bifogade läkareintyg anhålles om en veckas ledighet från riksdagsarbetet. Vördsamt.

Vallentuna den 9 mars 1939.

A. R. Aronsson.

Härmed intygas att lantbrukaren *Anders Rudolf Aronsson* på grund av sjukdom är förhindrad att delta i riksdagsarbetet under en tid av en vecka från nedan nämnda datum.

Stocksund den 9 mars 1939.

Tage Lindö,
leg. läk.

Den begärda ledigheten beviljades.

Föredrogs och hänvisades till behandling av lagutskott Kungl. Maj:ts proposition nr 86, med förslag till lag om villkorlig dom, m. m.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts propositioner:
nr 87, angående åtgärder beträffande villkorligt dömda personer ävensom frigivna fångar;

nr 123, angående restaurering av Gustaf III:s paviljong i Haga;

nr 127, angående civiltekniska luftskyddsåtgärder vid statens kraftverksanläggningar;

nr 136, angående statsbidrag till skolhusbyggnad i Tännäs skoldistrikt;

nr 137, angående anordnande av skyddsrum i statens fastigheter;

nr 141, angående försäljning av vissa statens järnvägar tillhöriga fastigheter m. m.;

nr 143, angående inköp av vattenfallsandelar i Järpströmmen m. m.;

nr 144, angående försäljning av Kinda kanal m. m.; samt

nr 145, angående anordnande av cisterner för flytande bränsle vid statens järnvägar.

Föredrogs och hänvisades till behandling av lagutskott Kungl. Maj:ts proposition nr 148, med förslag till lag angående vissa ändringar i lagen den 9 december 1910 (nr 141, sid. 27) om reglering av prästerskapets avlöning.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 149, angående reglering av den årliga lästiden vid folkskolan m. m.;

nr 150, angående bidrag till svensk undervisning för svenska barn i utlandet; samt

nr 154, angående anslag till nybyggnad för de militära högskolorna.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet herr *Bergmans* motion, nr 235, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till intagningsnämnder vid vissa allmänna läroverk m. fl. läroanstalter.

Föredrogos, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran statsutskottets utlåtanden nr 61—66.

Vid föredragning av Kungl. Maj:ts denna dag avlämnade propositioner nr 23, 89, 121, 146, 151—153, 155—205, 207—214, 216, 217 och 219—226 blevo desamma på begäran bordlagda.

Avgåvos och bordlades nedannämnda motioner:

nr 236, av herr *Wistrand* m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående aktieteckning i Aktiebolaget Jordbrukarbanken;

nr 237, av herr *Herlitz*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående skyddsläkemedel åt vissa kvinnor och barn;

nr 238, av herr *Wahlmark*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående den lägre lantbruksundervisningens ordnande;

nr 239, av herr *Nilsson, Bror*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående den lägre lantbruksundervisningens ordnande;

nr 240, av herr *Larsson, Sam*, m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående den lägre lantbruksundervisningens ordnande;

nr 241, av herr *Persson* m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående den lägre lantbruksundervisningens ordnande; samt

nr 242, av herr *Nilsson, Johan*, i Malmö och herr *Bergström*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till lantmäteriväsendet.

*Interpellation
ang. hemlig-
hållandet av
vissa all-
männa hand-
lingar.*

Herr **Petersson, Knut**, erhöll på begäran ordet och anförde: Herr talman! I tryckfrihetsförordningens paragraf 2 mom. 2 stadgas:

»Envar svensk medborgare skall i den ordning nedan sägs äga fri tillgång till alla i 1 mom. omnämnda allmänna handlingar, som hos stats- eller kommunalmyndighet förvaras.»

Bestämmelsen har avseende på »alla till stats- eller kommunalmyndighet inkomna och därifrån utfärdade handlingar, hos sådan myndighet förda diariéer, journaler, register och andra dylika förteckningar, därstädes hållna justerade protokoll, så ock alla andra där upprättade handlingar, såvitt de hänföra sig till mål eller ärenden, som av myndigheten slutbehandlats».

Detta lagrum ger grundlags helgd åt den offentlighetsprincip, som varit en av hörnstenarna i svensk konstitutionell självstyrelse. På den vilar det fria samhällsskick, vilket vi räkna såsom en av de yppersta nationella tillgångarna. Regeln är klar och otvetydig: hos statliga och kommunala myndigheter in- och utgående handlingar ävensom där upprättade aktstycken skola vara fritt tillgängliga för offentliggörande i tryck. Detta är en medborgerlig rätt, som icke kan hävas. I densamma gäller allenast sådana inskränkningar, vilka, påkallade av rikets säkerhet eller vissa andra hänsyn, *noga angivits* i särskild av Konungen och riksdagen samfällt stiftad lag.

En sådan lag »om inskränkningar i rätten att utbekomma allmänna handlingar» antogs av riksdagen år 1937 och utfärdades från trycket den 29 maj s. å.

Tillämpningen av denna lag har inom tidningskretsar följts med växande oro. Den har vid skilda tillfällen inkräktat på pressens möjligheter att ombesörja en tillfredsställande nyhetstjänst. Jämväl ur konstitutionell synpunkt ha betänkligheter anförts.

Redan vid den nordiska presskonferensen i januari 1938 framlades av chefen för Stockholmsbyrån i Tidningarnas Telegrambyrå, redaktör K. Ew. Beck-

Interpellation ang. hemlighållandet av vissa allmänna handlingar. (Forts.)
man, en kritisk granskning av hithörande förhållanden. Av denna framgick, att praxis under den förlupna tiden varit växlande, osäker och hinderlig för nyhetsförmedlingen. Klagomålen voro av skilda slag och gällde såväl den ökade tidsutdräkten som den restriktiva tendensen. Säsom exempel på hurusom lagen eggade myndigheterna till ökad förtegenhet anfördes, att man i socialdepartementet vägrat utlämna inkomna ansökningar om s. k. sociallån. När dessa ärenden sedermera remitterades till annan myndighet, blevo de dock införda i allmänna diariet och därmed offentliga. Polisrapporter blevo i större utsträckning än tidigare undanhållna pressens representanter under hänvisning till det skydd, som lagen stadgade för enskilds personliga förhållanden. Samma skäl hade vid ett tillfälle föranlett medicinalstyrelsen att undanhålla en skrivelse, som emellertid vederbörande själv ställde till pressens förfogande o. s. v.

Tidningen »Journalisten» sammanfattade för sin del läget på följande sätt:

»De genom den nya lagens tillkomst inträdda förhållandena karakteriseras av ett famlande och en osäkerhet, som är mycket hindersam och påfrestande både för tjänstemännen och journalisterna. Svårigheten att avgöra huruvida en handling lagligen bör utlämnas leder också stundom till att handling icke utlämnas, ehuru skäl för vägran icke rimligen föreligger. Större klarhet är av nöden, och det kravet växer i aktualitet undan för undan.» (Journalisten jan. 1938.)

De missförhållanden, som på detta tidiga stadium yppade sig, ha i stor utsträckning förblivit bestående. Samtidigt ha uppmärksammade fall inträffat, då allmänna handlingar av stort politiskt intresse stämplat hemliga. Frågor av betydande räckvidd, vilka på det närmaste berört stora grupper av svenska medborgare, ha på detta sätt under lång tid undandragits den offentliga diskussionen. Det har också förekommit, att de av ovetenhet om myndigheternas åtgöranden dryftats utifrån oriktiga förutsättningar.

I september 1938 överlämnade rikskommissionen för ekonomisk försvarsberedskap »under hand» till socialdepartementet ett utkast till lagstiftning rörande arbetsplikt under krigstid. Förslaget innehöll bestämmelser, vilka i den mån de bringades i tillämpning skulle medföra det hårdaste ingrepp i den medborgerliga friheten, som under modern tid förekommit i detta land. Det blev hemligstämplat i departementet och utlämnades icke till offentligheten. Däremot remitterades det till ett stort antal myndigheter för yttrande. Jämväl dessa yttranden blevo förklarade för hemliga handlingar.

Först den 3 mars innevarande år förordnade Kungl. Maj:t om handlingarnas offentliggörande. Det står alltså numera envar fritt att pröva i vad mån ärendets hemlighållande var påkallat av omständigheterna och av sekretesslagens bestämmelser.

Beträffande ett särskilt slag av handlingar, nämligen sådana som delvis äro av hemlig natur men delvis kunna offentliggöras, är nuvarande ordning föga tillfredsställande.

Om sådana aktstycken förmåler T. F.:

»Handling, som till viss del är hemlig, skall utan hinder därav tillhandahållas på stället, därest det kan ske på sådant sätt att vad i den del beröres icke uppenbaras. Dylik handling må i avskrift utlämnas med uteslutande av den del som skall hållas hemlig» (T. F. § 2 mom. 3).

Bestämmelsen har tolkats på följande sätt: »En delvis hemlig handling skall sålunda under alla omständigheter kunna åtkommas, antingen i form av tillhandahållande på stället, om detta kan ske med sekretessens bevarande, eller medelst avskrift av dess icke hemliga partier» (Malmgren: Sv. Grundlagar).

Interpellation ang. hemlighållandet av vissa allmänna handlingar. (Forts.)

Emellertid torde dylika handlingar ofta i sin helhet hemligstämplas och förtecknas i särskilt diarium, varigenom nyhetsförmedlingen förblir okunnig om deras existens.

Den 20 februari innevarande år överlämnade försvarsstabschefen till chefen för försvarsdepartementet jämte eget yttrande vissa utredningar från cheferna för armén, marinen och flygvapnet angående förbättrad personell beredskap. Samtliga dessa handlingar voro hemligstämplade. Den 25 februari inkom från arméchefen en skrivelse, innehållande ett utdrag ur och en omskrivning av den utredning, som tidigare insänts till försvarsstaben. Denna handling blev offentlig. Åtminstone i denna del hade alltså försvarsstabschefens inläga omedelbart kunnat göras tillgänglig.

Det kan tilläggas att försvarsstabschefens skrivelse av den 28 februari angående försvarsberedskapens stärkande alltjämt är undanhållen pressen.

Den 9 september 1938 utfärdades en kungörelse med vissa föreskrifter om avvissning av utlänning. Såsom framgår av justitieministerns yttrande i denna kammare den 18 januari innevarande år följdes denna kungörelse av ett cirkulär från socialstyrelsen med vissa föreskrifter rörande tillämpningen. Cirkuläret är av hemlig natur. En begäran att utbekomma aktstycket i och för publicering har besvarats nekande. En hemställan till socialministern i denna kammare att medverka till dess offentliggörande har avböjts.

I detta fall synes hemligstämpeln ha varit lika opåkallad som beträffande arbetspliktslagen. Det framstår också för rättskänslan såsom någonting stötande, att föreskrifter rörande tillämpningen av offentliga författningar göras hemliga.

Tilläggas må, att 1926 års konstitutionsutskott i sitt memorial angående fullbordad granskning av statsrådsprotokollen uttalade sig på följande sätt: »Det borde säga sig självt, att, när en Konungens rådgivare åberopar utlåtanden av ett ämbetsverk eller en myndighet, dessa utlåtanden också skola finnas tillgängliga för alla och envar som saken angår.»

Samtidigt med att sekretesslagens möjligheter i vissa fall utnyttjas, som det vill synas, intill bristningsgränsen för att begränsa offentligheten, praktiseras på sina håll en sekretess *extra legem*, vilken jämväl är av betänkligaste slag. Metoden innebär att en inkommande handling visserligen icke hemligstämplas men heller icke omedelbart diarieföres. Den blir, som det heter på tidningsspråket, »lagd i lådan». Och där kan den ligga både länge och väl för att omsider kanske stäckas in under ett halvnummer på sin rätta plats i diariet. Tillvägagångssättet synes vara i hög grad olämpligt inte minst för att det ger ett brett utrymme åt godtycket. Det har enligt uppgift kommit till användning i ett fall, som nyligen föranlett stor offentlig uppmärksamhet (se A. K:s protokoll den 22 februari innevarande år § 14).

Slutligen synes mig lämpligheten av den praxis, som i flertalet verk tillämpas beträffande diarierna över hemliga ärenden, kunna sättas i fråga. Dessa diariéer utlämnas icke till pressen, som följaktligen förblir okunnig om handlingarnas existens och därmed också om den omfattning sekretessen verkligen har. En verksam kontroll över sekretesslagens tillämpning bleve däremot möjlig om alla ärenden infördes i ett och samma diarium, varvid givetvis de hemliga ärendena borde angivas såsom sådana.

Under hänvisning till det anförda får jag vördsamt anhålla om kammarens tillstånd att till Hans Excellens statsministern framställa följande frågor:

1) Anser Ers Excellens här anförda exempel å hemlighållandet av allmänna handlingar stå i god överensstämmelse med de bestämmelser, som innehållas i tryckfrihetsförordningen och i 1937 års lag om inskränkningar i rätten att utbekomma allmänna handlingar?

Interpellation ang. hemlighållandet av vissa allmänna handlingar. (Forts.)

2) Är Ers Excellens villig medverka till att en allsidig utredning med det snaraste kommer till stånd angående hithörande förhållanden och speciellt angående verkningarna av 1937 års lag?

På gjord proposition medgav kammaren, att ifrågavarande spörsmål finge framställas.

Anmäldes och bordlades

konstitutionsutskottets utlåtanden:

nr 7, i anledning av väckt motion om utredning rörande möjligheterna att i kommunallagarna införa rätt till kommunal minoritetsrevision; och

nr 8, i anledning av väckt motion om upphävande av gällande bestämmelser rörande fattigvårds inverkan på rösträtten vid politiska och kommunala val;

statsutskottets utlåtanden:

nr 67, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående elektrifiering av banan Långsele—Boden;

nr 68, i anledning av väckt motion angående inrättande av elektrisk drift å statsbanorna Gävle—Härnösand—Sollefteå;

nr 69, i anledning av väckt motion om åtgärder för säkerställande av landets behov av ökad elektrisk energi; och

nr 70, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till kurs för farmacie kandidatexamen;

bevillningsutskottets betänkande nr 5, i anledning av väckta motioner om skattefrihet för vissa slag av stiftelser och fonder;

bankoutskottets utlåtanden:

nr 16, i anledning av fullmäktiges i riksbanken framställning angående reparation av riksbankens fastighet i Vänersborg;

nr 17, i anledning av fullmäktiges i riksbanken framställning angående dels vissa ändringar i tjänstepensionsreglementet för arbetare vid riksbankens sedeltryckeri och pappersbruk, dels ock bemyndigande för fullmäktige att besluta om pensionering av viss arbetarpersonal;

nr 18, i anledning av fullmäktiges i riksgäldskontoret framställning angående bemyndigande för fullmäktige att besluta om pensionering av viss arbetarpersonal; och

nr 19, i anledning av fullmäktiges i riksgäldskontoret förslag i fråga om fortsatt utgivning av otryckta riksdagsprotokoll;

andra lagutskottets utlåtanden:

nr 20, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i vissa delar av vattenlagen; och

nr 21, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till tuberkulosförordning m. m.;

jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 27, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om åtgärder mot tuberkulos hos nötkreaturen jämte i ämnet väckta motioner; och

nr 28, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående befrielse för vissa personer från betalningsskyldighet till kronan på grund av virkesköp; samt

första kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtanden:

nr 3, i anledning av väckt motion om utredning rörande åtgärder för beredande av ökad trygghet åt ensamt boende lärarinnor; och

nr 4, i anledning av väckt motion angående utredning om pension eller statsbidrag åt vissa kvinnor med två eller flera minderåriga barn.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 8,38 e. m.

In fidem
G. H. Berggren.

Tisdagen den 14 mars.

Kammaren sammanträdde kl. 4 e. m.

Justerades protokollet för den 8 innevarande månad.

Upplästes en till kammaren inkommen ansökning, som jämte därvid fogat läkarintyg var så lydande:

Till riksdagens första kammare.

Under åberopande av bilagda läkarintyg får undertecknad anhålla om ledighet från riksdagsarbetet under tiden den 14 mars—31 mars 1939.

Stockholm den 13 mars 1939.

Gösta Rahmn.

Att ledamoten av riksdagens första kammare rektor *Gösta Rahmn* på grund av hjärtsjukdom är oförmögen att delta i riksdagens arbete t. o. m. den 31 mars 1939 intygas.

Stockholm den 11 mars 1939.

P. Holmström,
leg. läk.

Den begärda ledigheten beviljades.

Anmäldes och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 3, i anledning av de i statsverkspropositionen gjorda framställningarna rörande utgifterna för budgetåret 1939/40 under riksstatens tredje huvudtitel, innefattande anslagen till utrikesdepartementet;

nr 97, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under fjärde huvudtiteln gjorda framställning om anslag till viss materielanskaffning (anslag nr 2);

nr 98, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående beredande av täckning för vissa vid Livregementet till häst förskingrade medel;

nr 99, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående befrielse för förre vaktmästaren S. O. Gustafsson och dödsboet efter förre vaktmästaren E. D. Ottersten från viss ersättningsskyldighet;

nr 100, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utläggande av vissa statsgruvefält inom Västerbottens län;

nr 111, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående statsbidrag till vissa byggnader för folkskoleväsendet; samt

nr 112, i anledning av en i statsverkspropositionen gjord framställning om kapitalinvestering i fonden för förslag till statsverket med avseende å vissa engångskostnader för försvarsväsendets byggnader m. m.

Anmälades och godkändes bankoutsrottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 115, till Konungen i anledning av väckta motioner rörande understöd från Vadstena krigsmanshuskassa åt visst f. d. indelt manskap m. m.

Föredrogs och hänvisades till utrikesutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 23, angående ratifikation av protokollet den 30 september 1938 rörande ändringar i Nationernas förbunds akt.

Föredrogs och hänvisades till behandling av lagutskott Kungl. Maj:ts proposition nr 89, med förslag till lag angående ändring i lagen den 22 juni 1928 (nr 302) om vissa av landsting eller kommun drivna sjukhus.

Föredrogs och hänvisades till bankoutsrottet Kungl. Maj:ts proposition nr 121, angående ersättning i vissa fall i anledning av ådragna yrkessjukdomar.

Föredrogs och hänvisades till behandling av lagutskott Kungl. Maj:ts proposition nr 146, med förslag till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 16 maj 1930 (nr 139) om vissa inskränkningar beträffande tiden för förläggande av bageri- och konditoriarbete m. m.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 151, angående ersättning till kommunerna för mistad kommunal progressivskatt.

Föredrogs och hänvisades till bevillningsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 152, angående ändrade grunder för lämnande av ersättning av statsmedel för taxeringsarbete i Stockholms stad.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 153, med förslag till stat för statens allmänna fastighetsfond för budgetåret 1939/40 m. m.

Föredrogs och hänvisades till jordbruksutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 155, angående befrielse från viss betalningsskyldighet på grund av statsbidrag till ett avdikningsföretag inom Stensele socken av Västerbottens län, m. m.

Föredrogos och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts propositioner:
nr 156, angående anslag till om- och nybyggnadsarbeten vid dövstumskolorna;

nr 157, angående understöd åt verkstadsskolor för viss arbetslös ungdom samt stipendier åt elever vid dylika skolor;

nr 158, angående vissa anslag till ersättning till statens domäners fond för upplåten mark, m. m.; samt

nr 159, angående försäljning av den s. k. Gripsholmsjorden i Nyköping.

Föredrogs och hänvisades till behandling av lagutskott Kungl. Maj:ts proposition nr 160, med förslag till förordning med vissa bestämmelser angående utrotande av berberis inom nationalparker och såsom naturminnesmärken fridlysta områden.

Föredrogs och hänvisades till jordbruksutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 161, angående försäljning av vissa allmänna arvsfonden tillfallna fastigheter.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 162, angående efterskänkande av viss del av kronan tillfallet danaarv efter Annika Hansson, född Christoffersdotter, från Blomskogs socken.

Föredrogs och hänvisades till jordbruksutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 163, angående inrättande av en försöksgård å sandjord i Kristianstads län.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 164, angående avlöningsförmåner för personal vid Borås—Jönköpings järnväg, som vid järnvägens införlivande med statens järnvägar övergår i nämnda järnvägars tjänst.

Föredrogs och hänvisades till utrikesutskottet Kungl. Maj:ts proposition, nr 165, angående godkännande av ett i London den 21 december 1938 undertecknat avtal mellan Danmark, Finland, Förenade Konungariket Storbritannien och Nordirland, Norge samt Sverige angående begränsning av flottrustningar och utväxling av upplysningar om byggnad av krigsfartyg.

Föredrogos och hänvisades till behandling av lagutskott Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 166, med förslag till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 14 juni 1907 (nr 36 s. 1) om nyttjanderätt till fast egendom, m. m.; och

nr 167, med förslag till lag om ändrad lydelse av 8 kap. 3 § rättegångsbalken, m. m.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 168, angående förberedande åtgärder för inrättande av en hovrätt för Västra Sverige.

Föredrogs och hänvisades till jordbruksutskottet Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 169, angående ytterligare statsunderstöd till Norrbottens läns hushållningssällskap för inrättande av lantbruksskola;

nr 170, angående anslag till undersökning rörande vissa vattenregleringsföretag m. m.;

nr 171, angående försäljning av mark från vissa kronoegendomar m. m.;
och

nr 172, angående anslag för Helgeåns reglering m. m.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 173, angående anslag till avlöningar m. m. vid navigationsskolorna.

Föredrogs och hänvisades till jordbruksutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 174, angående iordningställande av vissa kolonat i Norrbottens län, att upplåtas till lappar, m. m.

Föredrogs och hänvisades till bevillningsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 175, med förslag till förordning om ändrad lydelse av 18 § 3 mom. och 30 § 3 mom. förordningen den 11 juni 1926 (nr 207) angående tillverkning och beskattning av brännvin.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts propositioner: nr 176, angående provisoriska avlöningsbestämmelser under budgetåret 1939/40 för vissa kommunanställda lärare m. fl.;

nr 177, angående statsbidrag till inrättande av pensionärshem;

nr 178, angående anslag till statliga och kommunala beredskapsarbeten m. m.;

nr 179, angående anslag till statens arbetslöshetskommission ävensom till reservarbeten och kontantunderstödsverksamhet m. m.;

nr 180, angående anvisande av medel för beredande av ersättning för vissa förskingrade förmyndarmedel; samt

nr 181, angående förstärkning av andra huvudtitelns anslag till kommittéer och utredningar genom sakkunniga och anslag till extra utgifter.

Föredrogs och hänvisades till behandling av lagutskott Kungl. Maj:ts proposition nr 182, med förslag till förordning om skyddskoppypning m. m.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 183, angående anslag till förvärv av Skåne—Smålands järnväg;

nr 184, angående redovisningen av vissa av försvarsväsendet, tullverket och lotsverket disponerade fastigheter m. m.; samt

nr 185, angående låneunderstöd för innehavaren av Ericsbergs fideikommiss.

Föredrogs och hänvisades till bankoutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 186, angående överenskommelser med universitetets i Uppsala pensionsinrättning för tjänstemäns änkor och barn, vaktbetjäningens vid Uppsala uni-

versitet pensionsinrättning för änkor och barn samt pensionsinrättningen för änkor och barn efter befattningshavare vid universitetet i Lund om övertagande av dessa pensionsinrättningars rörelse, m. m.

Föredrogs och hänvisades till jordbruksutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 187, angående överflyttning på övergångsstat av viss personal vid domänverket m. m.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 188, angående anslag till förbättrad bostadsförsörjning för lantarbetare m. m.

Föredrogs och hänvisades till behandling av lagutskott Kungl. Maj:ts proposition nr 189, med förslag till lag om ändring i vissa delar av lagen den 30 juni 1916 (nr 312) angående ansvarighet för skada i följd av automobiltrafik, m. m.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts propositioner:
nr 190, angående anslagsmedel till nybyggnad för ammunitionsfabriken;
nr 191, angående försäljning av viss kronan tillhörig mark i Skillingaryds municipalsamhälle; och
nr 192, angående anvisande av medel till återuppförande av ett presshus vid ammunitionsfabrikens etablissement å Marieberg.

Föredrogs och hänvisades till bankoutskottet Kungl. Maj:ts propositioner:
nr 193, angående understöd åt furiren vid Jämtlands flygflottilj Sture Gärdins änka Asta Evelina Gärdin, född Falk;
nr 194, angående pension åt vissa i statens tjänst anställda personer;
nr 195, angående delaktighet i statens pensionsanstalt för överläkare och sjukgymnaster vid de till pensionsstyrelsen anslutna kuranstalterna; samt
nr 196, angående delaktighet i statens pensionsanstalt för ordinarie lärare vid vävskolan i Borås.

Föredrogs och hänvisades till jordbruksutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 197, angående ytterligare anslag till vissa byggnadsarbeten vid statens växtskyddsanstalts filial i Alnarp.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts propositioner:
nr 198, angående trafikering av Falkenbergs järnväg;
nr 199, angående anslag till uppförande av nybyggnad för en statens sjuksköterskeskola;
nr 200, angående löneroglering för provinsialläkare och distriktsveterinärer;
nr 201, angående avstående i vissa fall av allmänna arvsfondens rätt till arv; och
nr 202, angående anslag till arbetsrådet för budgetåret 1939/40.

Föredrogs och hänvisades till bankoutsittet Kungl. Maj:ts proposition nr 203, angående understöd åt efterlevande till vissa i statens tjänst anställda personer m. m.

Föredrogs och hänvisades till jordbruksutskottet Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 204, angående vissa den statsunderstödda vattenavlednings- och avdikningsverksamheten berörande frågor; samt
nr 205, angående anslag till veterinärstaten.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 207, angående åtgärder för enhetliggörande av det svenska järnvägsnätet.

Föredrogs och hänvisades till bevillningsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 208, med förslag till förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 19 november 1914 (nr 383) angående stämpelavgiften, m. m.

Föredrogs och hänvisades till jordbruksutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 209, angående anslag till nybyggnad för statens veterinärbakteriologiska anstalt.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts propositioner:
nr 210, angående anslag till ortnamnskommissionen m. m.;
nr 211, angående anslag till avlöningar vid de allmänna läroverken m. m.;
nr 212, angående statsbidrag till enskilda vägar; samt
nr 213, angående försäljning av vissa kronan tillhöriga områden inom Bergkvara municipalsamhälle.

Föredrogs och hänvisades till behandling av lagutskott Kungl. Maj:ts proposition nr 214, med förslag till lag om upphävande av 1 § andra stycket lagen den 7 juni 1934 (nr 247) om straff för vissa brott vid förande av motorfordon.

Föredrogs och hänvisades till jordbruksutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 216, angående anvisande av medel för avbetalning å statslån till vissa torr-lägningsföretag.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 217, angående lönerreglering för ordinarie tjänstemän vid de allmänna läroverken m. fl. statliga undervisningsanstalter.

Föredrogs och hänvisades till bankoutsittet Kungl. Maj:ts proposition nr 219, angående delaktighet i statens pensionsanstalt för viss personal hos vägdistrikten.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts propositioner:
nr 220, angående anslag till bidrag till vägunderhållet på landet m. m.;
samt

nr 221, angående förstärkning av lantförsvarets och sjöförsvarets expensanlag.

Föredrogs och hänvisades till jordbruksutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 222, angående omorganisation av statens skogsförsöksanstalt.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts propositioner: nr 223, angående ändrad lydelse av 35 § civila avlöningsreglementet den 4 januari 1939 (nr 8); samt

nr 224, angående vissa särskilda grunder för lönetursberäkning för ordinarie lärare i övningsämne vid det statliga undervisningsväsendet.

Föredrogs Kungl. Maj:ts proposition nr 225, med förslag till förordning om ändring i vissa delar av motorfordonsförordningen den 23 oktober 1936 (nr 561) m. m.

Propositionen hänvisades, såvitt angick förslag till förordning angående ändrad lydelse av 2 § förordningen den 2 juni 1922 (nr 260) om automobilskatt, till bevillningsutskottet samt i övrigt till behandling av lagutskott.

Föredrogs och hänvisades till jordbruksutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 226, angående statsunderstöd till Kågedalens kalkbruksförening u. p. a. för utförande av en kalkbruksanläggning.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet nedannämnda motioner:

nr 236, av herr *Wistrand* m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående aktieteckning i Aktiebolaget Jordbrukarbanken; och

nr 237, av herr *Herlitz*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående skyddsläkemedel åt vissa kvinnor och barn.

Föredrogs och hänvisades till jordbruksutskottet nedannämnda motioner:

nr 238, av herr *Wahlmark*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående den lägre lantbruksundervisningens ordnande;

nr 239, av herr *Nilsson, Bror*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående den lägre lantbruksundervisningens ordnande;

nr 240, av herr *Larsson, Sam*, m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående den lägre lantbruksundervisningens ordnande;

nr 241, av herr *Persson* m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående den lägre lantbruksundervisningens ordnande; samt

nr 242, av herr *Nilsson, Johan*, i Malmö och herr *Bergström*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till lantmäteriväsendet.

Föredrogs, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran konstitutionsutskottets utlåtanden nr 7 och 8, statsutskottets utlåtanden nr 67—70, bevillningsutskottets betänkande nr 5, bankoutskottets utlåtanden nr 16—19, andra lagutskottets utlåtanden nr 20 och 21, jordbruksutskottets utlåtanden nr 27 och 28 samt första kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtanden nr 3 och 4.

Herr **Domö** erhöll på begäran ordet och yttrade: Herr talman! På grund av den synnerliga omfattningen av de med Kungl. Maj:ts propositioner nr 166, 178, 179 och 207 avsedda ärendena tillåter jag mig anhålla, att kammaren måtte medgiva utsträckning av motionstiden i anledning av dessa propositioner till det kammarens sammanträde, som infaller näst efter tjugonde dagen från propositionernas avlämnande.

Denna hemställan bifölls.

Avgåvos och bordlades nedannämnda motioner:

nr 243, av herr *Andersson, Verner*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående reglering av den årliga lästiden vid folkskolan m. m.;

nr 244, av herr *Brandt*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående reglering av den årliga lästiden vid folkskolan m. m.; samt

nr 245, av herr *Olsson, Oscar*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till befrämjande av den andliga vården vid försvarsväsendet.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 4.21 e. m.

In fidem

G. H. Berggren.